

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir. 405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17
www.egalitate.md

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17
www.egalitate.md

DECIZIE din 01 septembrie 2020 cauza nr. 98/20

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale
persoanei interesate: Centrul de Informații GENDERDOC-M reprezentat de către XXX XXX,
XXX XXX și XXX XXX
reclamatului: Iurie Roșca și
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Instigare la discriminare pe criteriul de orientare sexuală.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298/2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile persoanei interesate

- 3.1 Persoana interesată notează că, în data de 17 mai, Iurie Roșca, fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova a publicat pe pagina sa de Facebook un video în care analizează o scrisoarea deschisă semnată de mai multe Ambasade din Republica Moldova cu ocazia Zilei internaționale împotriva homofobiei, transfobiei și bifobiei link-ul: <https://www.facebook.com/iurie.rosca.1/videos/10158097171586702/> Video a acumulat peste 1300 de vizualizări și a fost distribuit de 98 de ori.
- 3.2 În acest video, Iurie Roșca folosește mai multe **expresii** umilitoare și instigatoare la ură, discriminare și violență față de comunitatea LGBT și anume: *Minutul 11.50:* Nu există orientare sexuală, există deviație sexuală, există perversiune sexuală, există satanism manifestat prin această maladie de ordin spiritual, moral fizic și comportamental, să fie clar... *Minutul 13.20:* „De a asigura că toate persoanele dispun de egalitate de șanse și tratament egal”. Da, persoanele normale, da. Handicapații trebuie izolați. *Minutul 14.36:* „Deoarece comunitatea LGBT din Moldova”... există o asemenea comunitate onorabilă, respectabilă, venerabilă, solemnă... „sărbătorește această zi”... sar în sus, țopăie dracii aștia pe undeva... „susținem eforturile lor pentru a obține respectul pentru diversitate”. Cine dracu să vă respecte? Nici la sfârșitul lumii, nici până în fața morții și în fața lui necuratul, un om normal n-o să vă poată decât să vă scuipe între ochi. Că dacă vă satanizați și vă sodomizați prin subsoluri, prin apartamentele voastre, nu aveți decât să o faceți, să vă pierdeți mântuirea... Pretindeți onorabilitate? Tratament egal? Păi nu vă băgați domnul peste tot, cu dracii aștia din exterior care vă scot în față. *Minutul 15.45:* diversitate... așa se numește porcăria asta, devierea de la normă, sfidarea lui Dumnezeu și a moralei publice se numește diversitate. *Minutul 17.10:* Pot să spun ceva indecent? Poate un homo a vrut să fie regulat de cineva și cineva l-a refuzat, și asta e considerată violență, anti hărțuire. Ce-i cu porcăria asta, fraților, ce-i cu măgăria asta? *Minutul 17.42:* (cu referire la

deputați) nici unul nu spune vreo propoziție coerentă, de vreo nouă ani de zile: Băi eu sunt împotriva homosexualilor, eu-s împotriva devierilor sexuale, eu mai mult mă tem de Dumnezeu decât de ticăloșii ăștia de la ambasadele occidentale sau de comitetul ăsta căcăcios de anti discriminare. *Minutul 19.23*: Cu atât mai puțin în problema pederastiilor și lesbienele și a pedofililor, pedocriminalilor și așa mai departe. *Minutul 19.53*: „A expus comunitatea LGBT la o discriminare crescută”... Măi băiete, nu-i mai discriminați, stuchiți-i în ochi când îi vedeți și mergeți mai departe. „Și chiar violență din partea concetățenilor lor”... Și dacă ar fi fost o minimă violență, s-ar fi dat la cineva, la Marcicov sau la aia care nu o mai înțelege ce apartenență și ce preferință sexuală de gen mai are... ooooo, s-ar fi ridicat un scandal monstru la toate televiziunile ăștia curvasărite... Dacă n-a fost nimic asta înseamnă că e o lovitură preventivă: măi băiete, când auziți de ăștia, ciocul mic, și toți ca șoricelii să nu vă audă nimeni când trece un pederast pe stradă. *Minutul 24.30*: Ce înseamnă bifobie? ăștia care nu prea simpatizează cu oamenii care se regulează între ei, bărbații, și pe urmă se regulează și cu niște curve... Acum de această molimă este cuprinsă întreaga suprafață a pământului și o minimă, din ce în ce mai redusă rezistență din partea statelor, din partea bisericilor, din partea comunităților locale, din partea fiecărui cetățean. Ne dăm cu curul la gard... Rugăciune, asumarea riscurilor, curaj, militantism, și mărturisirea adevărului până la capăt în orice condiții, chiar și în fața morții.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova la art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 43 alin. (1)** orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului; **art. 32 alin. (1)** prevede că oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil; **alin. (2)** libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.
- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse; instigarea la discriminare reprezintă orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4** se consideră forme grave ale discriminării: **lit. c)** amplasarea mesajelor și simbolurilor discriminatorii în locurile publice; **lit. g)** discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane; **art. 6** orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.
- 4.3 **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64/2010 la art. 3 alin. (1)** menționează că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **alin. (2)** libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **alin. (3)** exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.
- 4.4 **Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale la art. 9** prevede că orice persoană are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii, a

sănătății, a moralei publice, a drepturilor și a libertăților altora; **art. 10** se menționează că orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

- 4.5 Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice art. 19 alin. (1)** nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **alin. (2)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa; **alin. (3)** exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comportă obligații și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **lit. a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **lit. b)** apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 20 alin. (2)** orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege; **art. 26** toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.
- 4.6 Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Erbakan vs. Turkey din 59405/00 din 06.10.2006**, unde reclamantul s-a plâns pe faptul că organele de drept l-au condamnat la un an de închisoare pentru declarațiile de incitare la ură pe care le-a făcut în timpul unei campanii electorale. CtEDO a găsit violarea art. 10 (libertatea de exprimare) și a subliniat faptul că lupta împotriva tuturor formelor de intoleranță și discursurilor de ură sunt parte integrantă a protecției drepturilor omului și că era extrem de important ca politicienii să evite să facă comentarii în discursurile lor susceptibile de a favoriza intoleranță.
- 4.7 Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Leroy vs. France din 36109/03 din 02.10.2008**, pornit la plângerea unui jurnalist care a publicat într-un ziar la 2 zile de la atacul asupra turnurilor gemene ale World Trade din 11.09.2001 o poză care reprezenta atacul cu o legendă care parodia sloganul publicitar al unui brand celebru. Reclamantul a fost condamnat de instanțele naționale deoarece caricatura publicată justifica folosirea terorismului, (...) și, în cele din urmă, încuraja în mod indirect potențialul cititor de a evalua în mod pozitiv comiterea cu succes a unui act criminal. Curtea a remarcat faptul că publicarea desenului a provocat o anumită reacție publică, care, de fapt, a avut un impact asupra ordinii publice în regiune și nu constituie o ingerință în libertatea de exprimare a reclamatului.
- 4.8 Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Feret vs. Belgium din 15615/07 din 16.07.2009**, pornită la plângerea unui președinte de partid care a fost condamnat de instanțele naționale pentru faptul că, în timpul unei campanii electorale a împărțit pliante cu caracter denigrator, discriminator și de incitare la ură. Reclamantul a considerat că astfel i-a fost încălcat dreptul la libertatea de exprimare. CtEDO a considerat că sancționarea de către autoritățile belgiene a fost prevăzută de lege suficient de precis și a fost necesară într-o societate democratică pentru protejarea ordinii publice și pentru protecția reputației și a drepturilor altora, îndeplinind astfel cerințele articolului 10 § 2 din Convenție.
- 4.9 Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței** prevede, în preambul, că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții, în viața publică, au o responsabilitate importantă în acest sens, datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg. Advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare negativă, stigmatizare ori amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza rase, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității,

limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că, urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de instigare la discriminare pe criteriu de orientare sexuală.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. 1 și art. 19 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91-92, Timishev v. Rusia par.57) prevede o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu. Reieșind din alegațiile expuse, pentru a institui prezumția instigării la discriminare faptele invocate trebuie să permită întrunirea cumulativă a următoarelor elemente:
 - a) existența comportamentului prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul discriminării unei terțe persoane
 - c) în baza unui criteriu protejat.
- 5.3 Analizând alegațiile părții interesate, Consiliul stabilește că prezumția de instigare la discriminare a fost instituită. Or, declarațiile, făcute de către o persoană publică cu privire la excluderea în relațiile normale de conviețuire a persoanelor de orientare homosexuală și dezumanizarea acestui grup, pot fi asimilate comportamentului prin care se aplică presiuni care au drept scop sau efect discriminarea unui grup social specific, în situația examinată, persoanele de orientare homosexuală.
- 5.4 Conform art. 15 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie discriminare revine persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. Consiliul urmează să aprecieze caracterul comportamentului deplâns din perspectiva amplorii acestuia într-un context anumit, efectului acestuia asupra publicului și din perspectiva gradului de determinare a publicului la acțiuni discriminatorii.
- 5.5 Reclamatul înștiințat despre plângere nu a prezentat poziția cu privire la cele invocate și nu s-a prezentat la ședința de audieri. Consiliul reamintește că neprezentarea informațiilor solicitate poate fi interpretată în defavoarea persoanei care trebuia să le prezinte.
- 5.6 Consiliul subliniază că, combaterea discriminării este o obligație imediată și transversală a statului prevăzută în instrumentele internaționale, care include, de asemenea eradicarea incitării la discriminare și hărțuire.
- 5.7 Consiliul mai notează că fiecare cetățean se bucură de dreptul la liberă exprimare. Însă reamintește ca, în multe alte decizii¹ ale sale că, libertatea de exprimare nu este absolută și poate fi supusă unor restricții atunci când, formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui comportament discriminator, de natură să lezeze demnitatea unei comunități. În special, când autorul acestor exprimări este un politician/persoană publică, reacția autorităților de drept trebuie să fie corespunzătoare. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit, prin soluțiile pronunțate în cazurile pe care le-a instrumentat, că limitele libertății de exprimare a unui politician și ale persoanelor publice sunt mai restrânse în comparație cu ceilalți membri ai societății (Erbakan v. Turkey).
- 5.8 Analizând conținutul și forma declarațiilor domnului Iurie Roșca referitor la Declarația comună a Ambasadelor din Republica Moldova cu ocazia Zilei internaționale împotriva homofobiei, bifobiei și transfobiei în Republica Moldova reține următoarele expresii: **Nu există orientare sexuală, există deviație sexuală, există perversiune sexuală, există satanism manifestat prin această maladie de ordin spiritual, moral fizic și comportamental, să fie clar; Handicapații trebuie izolați.** Consiliul califică aceste expresii, ca un îndemn la negarea grupului social persoane de orientare homosexuală și la determinarea oamenilor de a-i considera o anormalitate și nu o diversitate ce nu trebuie să se bucure de un tratament egal. Declarațiile **țopăie dracii ăștia pe undeva; Cine dracu să vă respecte?** pretind dezumanizarea persoanelor de orientare homosexuală iar declarațiile **Măi băiete, nu-i mai discriminați, stuchiți-i în ochi când îi vedeți și mergeți mai departe** au o conotație sarcastică și ironică, vizavi de cerința aceluia grup social de a se bucura de tratament egal și toleranță și deopotrivă derâde mesajul Ambasadelor de promovare a dreptului de a nu fi discriminat, a diversității și toleranței față de persoanele de orientare homosexuală.

¹ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/draft_decizie_constatare_497_2016-votat-de-modificat_depers_5381970.pdf
http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/draft_decizie_constatare_497_2016-votat-de-modificat_depers_5381970.pdf

5.9 Consiliul califică aceste declarații total inadmisibile într-o societate democratică ce nu se încadrează în limitele libertății de exprimare și care implică obligația autorităților de a reacționa prompt și de a curma răspândirea acestor forme de promovare a intoleranței în spațiul public și a responsabiliza persoanele publice în privința discursurilor lor și reiterează că, toți cetățenii Republicii Moldova se bucură de drepturi și libertăți egale, fără deosebire de rasă, religie sau convingeri, orientare sexuală sau orice alt criteriu similar.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3, 4 lit. c) și lit. g), art. 15 alin. (4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, coroborat cu pct. 61 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare pe criteriu de orientare sexuală.
2. Consiliul recomandă reclamatului să aducă scuze publice Comunității LGBTQI pentru declarațiile aduse prin aceeași rețea de socializare prin care au fost făcute declarațiile discriminatorii și se va abține de la astfel de declarații în viitor.
3. Consiliul recomandă reclamatul să excludă din discursul video vizat, declarațiile homofobe, iar în caz de imposibilitate va elimina acest video din spațiul public.
4. Decizie se comunica părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
5. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediu Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru